

Zadání pro semináře ze zvláštní části mezinárodního práva veřejného II Ak. r. 2007-2008

Univerzální a partikulární ochrana lidských práv

Podle dřívějšího školského zákona existovaly v České republice v rámci základního školství školy „běžné“, které navštěvovala většina dětí, školy speciální pro děti s různými vadami, např. děti nevidomé, neslyšící apod., a školy zvláštní určené pro děti, které díky svým rozumovým schopnostem nezvládaly školu „normální“, ale neměly takovou vadu, díky které by byly zařazeny do školy speciální. Bylo známo, že ve zvláštních školách po celé ČR je umístěno mnoho romských dětí. V průběhu let 1996-1999 bylo 18 romských dětí z Ostravy rovněž přeřazeno ze školy „běžné“ do školy zvláštní. K přeřazení došlo tak, že tyto děti na žádost ředitele školy podstoupily test rozumových schopností pedagogicko-psychologické poradny a na základě tohoto testu pak bylo ředitelem školy rozhodnuto o přeřazení těchto dětí do školy zvláštní. K přeřazení byl podle tehdejšího zákona nutný také souhlas rodičů, který byl ve všech případech získán. Rodičům poté bylo doručeno rozhodnutí o přeřazení včetně poučení, že se mohou proti tomuto rozhodnutí odvolat. Žádný z rodičů se proti rozhodnutí neodvolal. Rodiče žáků byli informováni, že děti budou průběžně sledovány a vyhodnocovány za účelem případného přeřazení zpět do základní školy. Žádné z dětí však pedagogy z pedagogicko-psychologické poradny sledováno nebylo. Čtyři z dětí sice byly nakonec přeřazeny zpět do „běžné“ základní školy, k tomu však došlo výhradně na základě velkého úsilí rodičů, kteří až zpětně získali od nově vzniklého občanského sdružení poskytujícího sociální služby Romům informace o tom, co to vlastně zvláštní škola je, jaké jsou její osnovy, co bude jejich dítě umět na konci školní docházky v porovnání s dětmi z „běžné“ školy a jaká jsou omezení ve výběru střední školy (teoreticky byly možné jen učební obory bez maturity, většina dětí ze zvláštních škol však zvládala pouze dvouleté učební obory). Ostatní rodiče byli buď rádi, že dítě má ve zvláštní škole lepší prospěch a nezabývali se důsledky pro jejich další vzdělání, nebo se vzdělání dítěte nezajímali vůbec. Těchto zbývajících čtrnáct dětí získalo tudíž nedostatečné vzdělání, které jim neumožnilo plný rozvoj jejich schopností a dovedností. Ty děti, které byly přeřazeny zpět do „běžné školy“ musely v „běžné škole“ čelit posměškům od ostatních spolužáků a musely pracně dohánět rozdíly v množství vědomostí. Poté, co dosáhli zletilosti, se rozvířila debata o tom, že testy používané po dlouhá léta pedagogicko-psychologickými poradnami pro zhodnocení rozumových schopností žáků, jsou kulturně podmíněné a že v nich dosahují lepších výsledků děti patřící do většinové české populace než děti, které pochází z odlišného kulturního prostředí.

Otázky

- 1) Jaká práva chráněná Evropskou úmluvou o lidských právech mohou být v daném případě dotčena?
- 2) Jaký je charakter dotčených práv (politická, hospodářská, sociální)?
- 3) V čem by mohlo spočívat pochybení státu?
- 4) Může být nadměrné zastoupení romských žáků ve zvláštních školách považováno za diskriminaci, i když škola tvrdí, že děti jsou přeřazeny na základě testu rozumových schopností a nikoli etnického příslušnosti?
- 5) Co je to diskriminace a jaké znáte druhy diskriminace?
- 6) Jak široká je volná míra uvážení (*margin of appreciation*), kterou státy požívají v oblasti vzdělání?

Povinná literatura

- 1) Berger, V. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva. Praha: IFEC, 2000.
- 2) Hubálková, E. Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika. Praha: Linde, 2003.

3) Věc D. H. proti České republice, rozsudek ze dne 7. 2. 2006, stížnost č. 57325/00 (přeloženo v: Soudní judikatura-Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, ASPI, č. 2, 2006, s. 77-85.